

צווי המעצר של בית הדין הפלילי הבינלאומי בהאג

החלטה חמורה ומסוכנת – ומה הלאה?

פנינה שרביט ברוך ותמי קנר | 26 בנובמבר, 2024 | גיליון 1921

ב-21 בנובמבר, כחצי שנה לאחר שהתובע, כרים קאן, הגיש בקשה לצווי מעצר נגד ראש הממשלה בנימין נתניהו ושר הבטחון לשעבר יואב גלנט, החליט בית הדין הפלילי הבינלאומי (ICC) בהאג לקבל את הבקשה ולהוציא נגדם צווי מעצר. במקביל הוציא בית הדין צו מעצר גם נגד מוחמד דף, בהיעדר אישור רשמי לחיסולו. מבחינת ישראל, מדובר בהחלטה תקדימית וחמורה. הוצאת הצווים מטילה על ישראל כתם כבד והיא מלווה השלכות נוספות, הרבה מעבר להשלכותיה האישיות על נתניהו וגלנט. בפני ישראל עומדות מספר אפשרויות התמודדות עם הצווים, וכדי לקדם אותן היא נדרשת לפעול כבר עכשיו.

האשמות חמורות

ההחלטה להוציא את הצווים התקבלה פה אחד על יד שלושה שופטי בית הדין. הראיות והעדויות שעליהן מבוססת ההחלטה נותרו חסויות, והיא מציגה רק את מסקנות השופטים לגבי פשעים לכאורה שביצעו ראש הממשלה ושר הבטחון לשעבר, בתקופה שבין 8 באוקטובר 2023 עד ה-20 במאי השנה (מועד בקשת צו המעצר), כאשר בית הדין הביע חשש שהמעשים ממשיכים להתבצע.

ההחלטה מתייחסת הן להיבט ההומניטרי והן להיבט המבצעי של המלחמה ברצועת עזה ולאופן הלחימה של צה"ל, וקובעת שקיים יסוד סביר להאמין שנתניהו וגלנט נושאים באחריות פלילית בגין המעשים הבאים:

- פשע מלחמה של שימוש בהרעבה כשיטת לחימה;
- פשעים נגד האנושות של רצח, רדיפה ומעשים לא-אנושיים אחרים;
- פשע מלחמה של תקיפה מכוונת נגד האוכלוסייה האזרחית.

בהחלטה מייחסים השופטים לנתניהו וגלנט מעשים חמורים המתכתבים עם ההאשמות המועלות נגד ישראל בהליך הג'נוסייד בבית הדין הבינלאומי לצדק (ICJ). מעשים אלה כוללים שלילה מכוונת של מזון, מים, תרופות, ציוד רפואי וטיפול רפואי מתושבי עזה, וכל זאת מתוך כוונה להביא להרעבה, לסבל ולמוות. בנוסף, נטען שהפגיעה החמורה בזכויות האוכלוסייה בעזה לחיים ולבריאות נעשתה על רקע פוליטי או לאומי, ולכן נופלת גם בגדר פשע הרדיפה

(persecution). כן קובעת ההחלטה כי השניים נושאים באחריות כמקבלי ההחלטות לאי-מניעת תקיפות מכוונות של אזרחים, לפחות בשני מקרים שהובאו בפני בית הדין.

במסגרת החקירה יתכן שיתבקשו גם צווי מעצר נגד גורמים נוספים, כולל בכירים בצה"ל ובמערכת הביטחון. יתרה מזאת, יתכן שצווים כאלו כבר התבקשו בהליך שלא נחשף פומבית, שכן ניתן להוציא צווי מעצר באופן חשאי. החקירה בבית הדין ממשיכה להתנהל ומתייחסת גם לשטחי יהודה ושומרון ומזרח ירושלים, ועלולה להוביל לצווים נוספים גם בגין אירועים המתרחשים שם.

משמעויות הצווים וסיכונים נוספים

קשה להמעיט מחומרת ההחלטה. לצווי ה-ICC יש "שיניים", והמשמעות היא שכל אחת מ-125 המדינות החברות בבית הדין, ביניהן כמעט כל מדינות אירופה; רוב מדינות מרכז ודרום אמריקה; וכן קנדה, אוסטרליה, יפן ואחרות נוספות, יהיו חייבות לעצור את ראש הממשלה ושר הביטחון לשעבר, אם וכאשר יגיעו לשטחן.

חשוב לציין כי מדובר בהחלטה של ערכאת קדם המשפט במסגרת הליך החקירה, וכי טרם התקבלה החלטה סופית להגיש כתבי אישום ולהעמיד לדין את ראש הממשלה ושר הביטחון לשעבר. ככל שיוחלט לפתוח בהליכים נגדם, המשפט עצמו יוכל להתקיים רק בנוכחות הנאשמים. לכן, ככל שנתניהו וגלנט לא יעצרו ויוסגרו לבית הדין או יסגירו את עצמם, לא ניתן יהיה לנהל את המשפט נגדם.

ועדיין, מדובר בהחלטה תקדימית הפוגעת קשות בתדמית של מדינת ישראל. זו הפעם הראשונה מאז הקמתו בשנת 2002 שבית הדין מוציא צווי מעצר נגד ראשי מדינה דמוקרטית. כל 59 צווי המעצר שהוציא בית הדין בעבר הוצאו נגד גורמים ממדינות כמו לוב, קונגו, סודן, מאלי, גיאורגיה ורוסיה, או פעילים בארגוני טרור.

ההחלטה מטילה צל כבד על השתייכותה של ישראל למועדון הדמוקרטיות המערביות שומרות החוק ומחזקת את מסע הדה-לגיטימציה נגד ישראל המתנהל בעולם.

בהתאם לכך, לצווים השלכות נוספות, הרבה מעבר להשלכות הפרסונליות על חופש התנועה של נתניהו וגלנט ולסכנה שיועמדו לדין פלילי. הם עלולים להוביל לצעדים משמעותיים נוספים נגד ישראל, שיפגעו עוד במעמדה הבינלאומי הרעוע גם כך.

צעדים אלה יכולים לכלול:

- צווים זמניים נוספים בהליך הג'נוסייד בבית הדין הבינלאומי לצדק (ICJ) ואפילו השפעה על קביעות של בית הדין לגוף הטענות החמורות נגד ישראל.
- הליכים משפטיים נגד קצינים, חיילים ועובדי ציבור ישראלים במדינות שונות, מכוח סמכות שיפוט אוניברסלית.

- הגבלות נוספות על העברת נשק לישראל ואף הפסקת שיתופי פעולה ביטחוניים מצד מדינות שונות, בפרט בתחומים העשויים להיות קשורים להאשמות. גם ממשלות שלא ירצו לנקוט צעדים כאלה עלולות להידרש אליהם כתוצאה מלחץ ציבורי או בעקבות צווים שיפוטניים של בתי משפט מקומיים בהליכים מטעם החברה האזרחית.
- התרחקות מצדן של מדינות שונות ממדינת ישראל, עד כדי ניתוק קשרים דיפלומטיים וכן התגברות תופעת החרמות על ישראל וישראלים מצד גורמים רשמיים ולא רשמיים, בכללם חברות ועסקים, מוסדות אקדמיה ותרבות וארגונים מקצועיים.

איך הגענו עד הלום?

א. הטיה נגד ישראל במערכת הבינלאומית

ה-ICC הוא בית דין מוטה ועוין את ישראל, החלטתו להוציא את הצווים מבטאת את התפיסה שהשתרשה בעולם, ובפרט בקרב אקדמאים, משפטנים בינלאומיים וארגוני זכויות אדם, לפיה ישראל היא מדינה פורעת חוק, שמפרה ברגל גסה את הכללים הבסיסיים של המשפט הבינלאומי. כן היא משקפת את התפיסה שלפיה ניתן להפסיק מלחמות באמצעים משפטיים, ובהתאם לכך, את הצפייה שצווי המעצר נגד ראשי המדינה יובילו את ישראל להפסיק את המלחמה. זאת, תוך התעלמות ממורכבות המערכה.

בית הדין כבר הפגין בעבר את הטייתו נגד ישראל. בעבר התעקשו שופטי בית הדין ודרשו מספר פעמים מתובעת בית הדין באותה העת (שלא הייתה אוהדת ישראל בעצמה) לפתוח בחקירה נגד ישראל בגין מותם של עשרה פעילים טורקיים באירועי המשט מ-2010, למרות שהתובעת סברה שהמקרה לא עומד ברף החומרה הנדרש. בסופו של דבר עמדת התובעת התקבלה בערכאת הערעור. יתרה מזאת, הקביעה של בית הדין בשנת 2021, בהחלטה בלתי מנומקת, שפלסטין היא מדינה שיכולה להעניק לבית הדין סמכות על פשעים המתבצעים בשטחי יהודה ושומרון, מזרח ירושלים ורצועת עזה, תוך התעלמות מעקרונות משפטיים מקובלים לגבי הגדרת מדינה וכן ממגבלות הסמכות שנקבעו בהסכמי אוסלו, היוותה אף היא תמרור אזהרה לגבי מידת נכונותו של בית הדין להחיל על ישראל כללים משפטיים אובייקטיביים.

דברים אלה נכונים גם לגבי ההחלטה הנוכחית של בית הדין להוציא את צווי המעצר. מדובר בהחלטה מוטעית, פרוצדורלית ומהותית, שלא היה מקום לקבלה.

ההחלטה מתעלמת לחלוטין ממורכבות המערכה, מהאתגרים הכרוכים בלחימת צה"ל בשטח מאוכלס מול חמאס, שביסס את כל יכולותיו הצבאיות בתוך ומתחת למבנים אזרחיים, מהעובדה שהחמאס מחזיק עשרות חטופים ישראל כבני ערובה, ומהאיומים המוחשיים והמתמשכים שישראל ניצבת בפניהם. היא מסתמכת באופן חד צדדי על ראיות ועדויות מארגוני סיוע הפועלים ברצועה ועל דוחות ונתוני האו"ם המגיעים מחמאס בעזה, ומציגים תמונה מסולפת ומגמתית של המצב. מנגד, ההחלטה מתעלמת כמעט לחלוטין ממאמצי ההומניטריים של ישראל בקליטה ובמעבר של הסיוע לרצועה, בתאום יום יומי מול גורמי הסיוע ובשיפור דרכי

הגישה והמעבר של הסיוע בתוך הרצועה; מהאתגרים הקיימים בשטח שמקשים על הגעת הסיוע לכלל האוכלוסייה וכן מהאחריות של חמאס לנעשה ברצועה.

ב. התנהלות בעייתית מצד ישראל

על אף כל האמור לעיל, לא ניתן להמעיט מההשפעה שהייתה להתנהלות המזיקה של ממשלת ישראל על הוצאת הצווים. ההתבטאויות והמעשים של הממשלה לאורך חודשי המלחמה תרמו לביסוס האישומים המופרכים של התביעה, ויחד עם היעדר תחקירים וחקירות עצמאיים מצד ישראל חיבלו בניסיונות לבלום את צווי המעצר. זאת ועוד, ההתנהלות של הממשלה הקשתה על גיוס בעלות ברית וגורמים שונים, בעלי אהדה בסיסית לישראל, לסייע לישראל במערכה המשפטית המתנהלת נגדה.

מיד לאחר טבח ה-7 באוקטובר נשמעו התבטאויות קשות מצד בכירים בממשלה בדבר הצורך בהשטחת הרצועה, הטלת מצור מוחלט עליה וגירוש האוכלוסייה. התבטאויות כאלו ניתן היה להצדיק על רקע ההלם והמציאות המחרידה בימיה הראשונים של המלחמה, אך לא את הימשכותם לאורך כל חודשי המלחמה ואף בימים אלה. מנגד, כמעט לא נשמעו הצהרות רשמיות ברורות המתנערות מאמירות אלו, כלפי חוץ וכלפי פנים.

מול תמונות ההרס הנרחב והדיווחים על עשרות הרוגים ברצועה, וכן מול סרטונים ועדויות על מעשים בעייתיים מצד הכוחות בשטח, לא נשמעו מספיק אמירות ברורות על כי זו אינה דרכה של ישראל ושהיא מכבדת את ההוראות המחייבות של דיני המלחמה. כן לא הושמעה בפומבי דרישה ברורה מצד ראשי המדינה ובכירי מערכת הביטחון וצה"ל מכוחות הביטחון לפעול באופן מרוסן ולכבד את צרכי האוכלוסייה. כך נוצר הרושם שישיראל אינה רואה עצמה מחויבת בכיבוד דיני המלחמה. זאת, בזמן שהפקודות שהופנו לכוחות הפועלים בשטח כללו הגבלות התואמות כללים אלה ורבות מהפעולות לוו ייעוץ משפטי צמוד. כך נוצר מצב אבסורדי, שבמסגרתו ישראל מטילה על עצמה מגבלות בפועל, אך מציגה כלפי חוץ דימוי של פורעת חוק.

מצב דומה נוצר בכל הנוגע לסיוע ההומניטרי. ישראל פעלה בשטח להרחבת הסיוע ועמדה במגעים צמודים עם גורמים בינלאומיים כדי לתת מענה לצרכי האוכלוסייה האזרחית ברצועה, בעוד הדרג המדיני עסק בהפרחת אמירות שמהן השתמע כי מוטלות מגבלות על סיוע זה וכי ישראל פועלת לצמצם אותו. מעבר לכך, ישראל לא הפגינה כלפי חוץ הכרה בקיומו של משבר הומניטרי ברצועה ואופן הפעולה שלה למתן מענה למשבר היה בלתי עקבי.

יתרה מזו, בחודשיים האחרונים ישראל התנהלה באופן מזיק, שאף החמיר את מצבה. זאת בעיקר נוכח צבר האירועים במהלך חודש אוקטובר. לאחר תקופה של מאמץ ושיפור, חלה ירידה משמעותית בהיקף הסיוע שנכנס לרצועה, בנימוק הבלתי משכנע שמדובר בתקופת החגים. ברקע הדברים נשמעו אמירות ונעשו מעשים שחזקו את הרושם שישיראל מיישמת את "תוכנית האלופים" למצור על צפון הרצועה, כולל העברה של תושבי האזור דרומה. במקביל, נשמעו קלות רמים, כולל מצד גורמים בממשלה, על אודות כוונה לא לאפשר את

שיבת התושבים לבתיהם ולחדש את ההתיישבות היהודית ברצועה. גם העברת חוקי אונר"א, עם כל ההצדקה לכך שיש לפעול לסגירתו של ארגון מזיק זה, אשר נעשתה בלי להציג גורם חלופי שייתן מענה לאוכלוסייה שאונר"א משרתת, חיזקה את המסר שלפיו לישראל אין עניין להקל את סבל האוכלוסייה, ומשם קצרה הדרך להאשמה שישראל פועלת במכוון לייצר סבל זה.

תפיסה זו של ישראל ניזונה בנוסף מאמירות ומעשים אחרים מצד הממשלה המבטאים חוסר כבוד לאכיפת החוק, ואלה כוללים היעדר פעולה נגד פורעים ישראליים הפוגעים בפלסטינים ביהודה ושומרון, מחאה נגד חקירות של חשודים בהתעללות בעצורים, וגיבוש מדיניות מפלה. אף לא אחד מהמקרים האלה טופל כראוי על ידי הרשויות בישראל.

אך יותר מכל, מה שהכריע את הכף והוביל להוצאת הצווים הוא העובדה שישראל נמנעה מלקדם תחקירים וחקירות פנימיים של מקרים שלגביהם התעוררו חשדות להפרה של הדין הבינלאומי. להיפך, חברי הממשלה והקואליציה התחרו ביניהם בהתקפות על גורמי הייעוץ המשפטי ואכיפת החוק במדינה, כשאלו ניסו לקדם חקירות. בכך חיזקו את הרושם בעולם, שחלה נסיגה בהיותה של ישראל מדינה דמוקרטית המחויבת לשלטון החוק.

כבר בחודש מאי, כשהגיש תובע בית הדין כרים קאן את הבקשה לצווי המעצר, ישראל הייתה צריכה לפעול לקידום חקירה עצמאית ומקצועית פנימית של ההאשמות השונות כדי לבלום את המהלך בהתאם לעקרון המשלימות. לפי עקרון זה, סמכות בית הדין רק משלימה ולא מחליפה את סמכות מערכת המשפט של המדינה, ולכן כאשר המדינה מבצעת תחקירים וחקירות כנים ואמינים בעצמה, נחסמת סמכות בית הדין לנהל חקירה. התובע אף אותה לישראל בנושא המשלימות עוד כשהגיש את הבקשה לצווי המעצר, כאשר אמר שמשדרו ימשיך לבחון את עקרון המשלימות ביחס לפשעים הנטענים וביחס לכיווני חקירה נוספים.

יש להניח, שחקירה כזו הייתה משפיעה גם על ההחלטה להוציא את הצווים. לא בכדי המתין בית הדין חצי שנה ממועד הבקשה לצווים עד הוצאתם (לפוטין, למשל, הוצאו צווי המעצר תוך שלשה שבועות). כמו כן, מיד לאחר הוצאת צווי המעצר לנתניהו וגלנט, הבהיר דובר בית הדין כי גם בשלב הנוכחי, אם תתנהל חקירה רצינית בישראל של ההאשמות שבבסיס הצווים, ניתן יהיה לבטלם. מכל מקום, אף אם יהיה קשה לבטל את הצווים הקיימים, קיומה של חקירה כזו, שתשתרע על הטענות השונות המועלות נגד ישראל, תוכל להשפיע על הסיכון להוצאת צווים נוספים נגד גורמים בצה"ל, במערכת הביטחון ובמשרדי הממשלה.

לכל אלה מצטרף הסירוב המתמשך של ממשלת ישראל להציג תוכנית ל"יום שאחרי", או אפילו לדון בה. ישראל הייתה צריכה למנף את הישגיה הצבאיים, בשילוב המאמצים ההומניטריים שהצליחו לבלום התפשטות רעב בעזה, כדי להציע פתרונות ל"יום שאחרי", שידגישו את שיקום הרצועה ומתן מענה לאוכלוסייה שם, תוך נטרול כוחו של חמאס. אולם הממשלה בחרה לא לעשות דבר.

במקום זאת, נראה שממשלת ישראל העדיפה לתת משקל לשיקולים פוליטיים פנימיים על פני שיקולים של טובת המדינה, תוך התעלמות מחשיבות שימורו של מעמדה הבינלאומי של ישראל למימוש האינטרסים הלאומיים.

מה הלאה?

לא ניתן לערער על הוצאת הצווים והם אינם מתיישנים או פוקעים. למרות זאת, ישראל יכולה לנקוט מספר מהלכים כדי לנסות ולהשפיע על המשך ההליך בבית הדין ועל הסיכונים הנוספים הטמונים בצווים, וזאת במספר מישורים: המשפטי מול בית הדין, המדיני הבינלאומי, והפנימי בישראל.

א. המישור המשפטי

טענת סמכות מול בית הדין. בפני ישראל עדיין האפשרות לערער על סמכות בית-הדין. אמנם, בהחלטה קבע בית הדין כי הוא פועל מכוח סמכות השיפוט הטריטוריאלית של "מדינת פלסטין" ואינו נזקק להסכמת ישראל לצורך סמכותו. עם זאת, בית הדין ציין כי אין בכך כדי לגרוע מזכותה של ישראל לערער על סמכות השיפוט של בית המשפט בהמשך.

טענת משלימות - וחשיבות קיום חקירות. לרשות ישראל עומדת עדיין טענת המשלימות והיא תוכל להשתמש בה בהמשך כדי לבלום את ההליך בבית הדין, למנוע הוצאה של צווים נוספים ואפילו להביא לביטול הצווים הקיימים.

כדי שתוכל לטעון למשלימות על ישראל לקדם באופן מיידי חקירות פנימיות ולדאוג שהן יתייחסו לכלל הטענות והאישומים המופנים נגדה. חקירות אלה צריכות להיות עצמאיות ומקצועיות, שלא למראית עין בלבד, ומנותקות מכל היבט פוליטי כדי שייתפסו אמינות על-ידי בית הדין. חקירה פלילית היא דרך המלך, אולם גם הקמת ועדת חקירה שתכלול גורמים מקצועיים – חוקרים, משפטנים ומומחי צבא – תוכל להועיל. ראוי לבחון אפשרות לכלול בחקירה גם גורם זר בעל שם. יצוין שאין קשר בין הדרישה להקמת ועדת חקירה ממלכתית על אירועי ה-7 באוקטובר לבין שאלת החקירות בעניין הטענות לפשעים שישראל מבצעת, והשיח הציבורי המחבר בין הנושאים האלה מזיק ככל שהוא מעכב פתיחת חקירה על טענות אלו. כדי שחקירה פנימית והחלטות התביעה ובתי המשפט שיתקבלו בהמשך לחקירה כזו ייחשבו כעומדות בדרישה של חקירה "כנה", יש חשיבות להמשך שימור מעמדה העצמאי של המערכת המשפטית והשיפוטית בישראל.

ב. המישור המדיני

סנקציות נגד בית הדין. בישראל תולים תקוות בהצהרות הממשל הנכנס בארצות הברית בדבר כוונה להטיל סנקציות נגד בית הדין, ואפילו נגד מדינות שיממשו את צווי המעצר. אולם, גם אם יוטלו סנקציות כאלה הן לא יבטלו את צווי המעצר וישראל תצטרך להמשיך להתנהל כשצל הצווים מרחף מעליה. סנקציות כאלו יתקבלו בביקורת רבה בקרב שאר מדינות המערב, ובעיקר במדינות אירופה, אשר יש להן מחויבות עמוקה לדין הבינלאומי ולתמיכה במערכת

המשפט הבינלאומית. יש גם לזכור כי יש תמיכה נרחבת בחקירה המתנהלת בבית הדין נגד רוסיה, שכוללת צווי מעצר שיצאו נגד פוטין ובכירים רוסיים. מכל מקום, ספק אם האיום בסנקציות מצד ארצות הברית יצליח למנוע ממדינות המערב לממש את צווי בית הדין, ויש להניח שהן יעדיפו להתחמק מלהזמין את ראש הממשלה כדי לא להיקלע לדילמה.

החלטה של מועצת הביטחון המשעה את החקירה. לפי חוקת רומא, למועצת הביטחון סמכות להשעות חקירה המתנהלת בבית הדין למשך שנה, הניתנת לחידוש. ברי כי במציאות הנוכחית אין כל סיכוי להחלטה כזו. עם זאת, יתכן שאפשרות כזו תתעורר בהמשך במסגרת מהלכים שיתרחשו בזירה הבינלאומית. כך, יתכן שיוסכם על החלטה של מועצת הביטחון להשעות את החקירה נגד רוסיה במסגרת הסכם להפסקת אש במלחמת רוסיה ואוקראינה. בהמשך לכך, יתכן שהחלטה דומה תוכל להתקבל גם בעניינה של ישראל כחלק מהסדר מדיני רחב שישראל שותפה לו, למשל במהלך שיכלול גם את ערב הסעודית והפלסטינים. כמובן שמדובר באפשרות שמחייבת נכונות לגמישות מדינית מצדה של ישראל וכן להתקיימות תנאים מקדימים בזירה הגלובלית.

ג. המישור הפנימי - שינוי התנהלות

ככל שישראל רוצה להצליח לבלום, ולו באופן חלקי, את המשך המהלכים המשפטיים והמדיניים נגדה, היא נדרשת לשינוי מדיניות פנימי. ראשית, ישראל נדרשת לדון באופן רציני בסוגיה של "היום שאחרי" ברצועת עזה ולהציע מתווה לפתרון המתחשב בצרכי האוכלוסייה הפלסטינית באזור זה ובשיקומה. שנית, על ישראל לשים סוף להתבטאויות מזיקות מצד חברי הממשלה ולא לעבור בשתיקה על התבטאויות הקוראות להפרה של הדין ועל מעשים בלתי חוקיים שנעשים תחת שלטונה. בפרט, נדרשת הצהרה ברורה וחד-משמעית על כי אין בכוונתה של ישראל להעביר את האוכלוסייה העזתית לצמיתות ולכונן התיישבות ישראלית ברצועה. לבסוף, על ישראל לטפל באלימות המתנחלים הגואה ביהודה ושומרון, ולפעול להגן גם על זכויות הפלסטינים שם. ראוי להזכיר כי החקירה בבית הדין חלה גם על המתרחש ביהודה ושומרון ועשויים לצאת צווי מעצר הנוגעים לפעילות ביטחונית והתיישבותית שם.

סיכום

ההחלטה להוציא את צווי המעצר היא החלטה חמורה, לא הוגנת, שמבטאת גישה אנטי-ישראלית תוך התעלמות מוחלטת מן האתגרים שמולם ניצבת ישראל וממורכבות המצב הלחימה. היא משקפת הטיות חמורות נגד ישראל הקיימות במערכת הבינלאומית, המשפטית והפוליטית, ובקרב התקשורת והאקדמיה בעולם.

לכן, קשה לומר שההחלטה על צווי המעצר הייתה מפתיעה, נוכח ההטיה של בית הדין והעובדה שבכל המקרים הידועים שהתבקשו צווי מעצר הם התקבלו (אין נתונים על מידת ההיענות לבקשות החסויות). ואולם, יש לזכור שבכל אותם המקרים, הצווים הוצאו נגד בכירים וגורמים של מדינות לא דמוקרטיות, שאינן מחויבות לשלטון החוק. למעשה, הוצאת הצווים

מבטאת את חוסר האמון של בית הדין במחויבותה של ישראל לכיבוד הדין ובנכונותה לנהל חקירות כנות ומקצועיות בעצמה.

התנהלותה של ממשלת ישראל מול המערכה הייתה כושלת, תוך העדפת שיקולים פוליטיים צרים על פני שמירת האינטרסים הלאומיים של המדינה. ביד אחת סייעה ישראל לבית הדין וסיפקה בהתנהלותה ראיות ועדויות בשלל ההצהרות והמעשים שלה, ביד שניה החלישה את רשויות החקירה ומערכת המשפט בישראל, ומנעה העלאת טענת משלימות משכנעת.

במובן רחב יותר, ההחלטה מהווה עדות נוספת לכך שישראל לא הצליחה לבסס את הנרטיב שלה ולהעביר את המסר שהיא פועלת בהתאם לדין במציאות מורכבת, כשהאויב מנצל את הכללים לטובתו. ישראל התקשתה להמחיש לעולם את האתגר של הבסת אויב חזק ומסוכן, שהפך את כל הסביבה האזרחית לתשתית צבאית, באופן שכל פעולה נגד יכולותיו הצבאיות גוררת פגיעה באזרחים והרס של תשתית אזרחית. היא אף לא הצליחה להעביר את עוצמת האיום של חזיתות מרובות מולה. היא נשפטת בקריטריונים של מדינה חזקה הנלחמת מול ארגון חלש, המבקש לקדם שחרור לאומי, כאשר מעשיה מצטיירים כמסע נקמה מתמשך על אירועים שהסתיימו לפני יותר משנה, במקום לראות בהם צעדים המתחייבים מתוך הצורך להגן על חייהם של תושבי המדינה.

המהלך ההכרחי בשלב זה הוא של פתיחת חקירה רצינית ויסודית לבירור ההאשמות השונות, שתכלול גורמים רציניים, מקצועיים ועצמאיים. יש לקוות שחקירה כזו תוכל לבלום את החשש מהוצאת צווי מעצר נגד גורמים נוספים בצה"ל, מערכת הביטחון והמערך הציבורי בישראל. יתכן שאף תוכל להוביל לביטול הצווים הקיימים. במקביל, ביטויים המעידים על כי ישראל מכבדת את הדין ופועלת להקלת המשבר ההומניטרי ברצועת עזה, ומהלכים מדיניים להצגת אופק מדיני, יוכלו אף הם לסייע במערכה המשפטית. עם זאת, הם מחייבים נכונות של ממשלת ישראל לתעדף את שימור מעמדה הבינלאומי של המדינה על פני שיקולים פוליטיים פנימיים, תוך דחיית אלו המקדמים אידיאולוגיה של התבדלות.

עורכי הסדרה: ענת קורץ ואלדד שביט